

2. Бородіна К. І., Товстика О. В. Залежність чисельності *Lumbricus terrestris* у різних шарах ґрунту від його температури і вологості. *Scientific Journal «ScienceRise: Biological Science»*. Харків, 2016. №1(1). С. 47–51.

3. Всеволодова-Перель Т. С. Распространение дождевых червей на севере Палеарктики. *Биология почв Северной Европы*. Москва : Наука, 1988. С. 84–103.

4. Гиляров М. С. Учет крупных почвенных беспозвоночных (мезофауна). *Методы почвенно-зоологических исследований*. Москва : Наука, 1975. С. 12–29.

5. Жуков О. В., Пахомов О. Є., Кунах О. М. Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область. Дощові черв'яки (*Lumbricidae*) : моногр. / за заг. ред. проф. О. Є. Пахомова. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2007. 371 с.

6. Перель Т. С. Распространение и закономерности распределения дождевых червей фауны СССР. Москва : Наука, 1979. 272 с.

7. Стернік В. М., Мельник В. Й. Актуальність досліджень дощових черв'яків в біоіндикації стану урбоедафотопів міста Рівне. *Зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*. Харків, 2016. Вип. 18. С. 169–180.

8. Чекановская О. В. Дождевые черви и почвообразование / за ред. Е. Н. Павловский, А. А. Стрелков. Москва. Ленинград : Изд-во Акад. наук СССР, 1960. 206 с.

УДК 594.1

ЧЕРЕВОНОГІ МОЛЮСКИ БАСЕЙНУ РІЧКИ ТЕТЕРІВ

А. М. Павловська, О. В. Павлюченко

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Однією з найчисельніших груп водних безхребетних тварин є прісноводні червоногі молюски. Їх значна екологічна пластичність надає їм змогу пристосовуватися до будь-яких умов, тим самим сприяючи швидкому розповсюдженню у спектрах водойм [1]. Червоногі м'якуни беруть участь у кругообігу речовин і трансформації енергії. Є проміжними хазяями різних трематод, що викликають хвороби у свійських, промислово-мисливських тварин та людини [2]. Також приймають участь в процесах фільтрації води, накопичують та акумулюють в своїх тканинах пестициди та радіонукліди.

За нашими спостереженнями екологічні умови басейну річки Тетерів задовільні для проживання гідробіонтів. Створення водосховищ, зарегулювання течії, скидання різних хімікатів та високе природокористування впливають на їх якісний та кількісний склад. Тому метою даної роботи було дослідити видове різноманіття та поширення прісноводних червоногих молюсків у дослідженому регіоні.

Матеріалом даного дослідження слугували власні збори, які здійснювалися в період з червня по серпень 2022 року у басейні річки Тетерів. Збір, транспортування та обробка матеріалу виконані з урахуванням загальноприйнятих методик [1]. У пунктах, де проводився збір визначалася частота потрапляння молюсків, характер донних відкладень, глибина та швидкість течії.

Нами виявлено шість видів прісноводних червоногих молюсків: *Viviparus viviparus*, *Lymnaea stagnalis*, *L. auricularia*, *Planorbis planorbis*, *Planorbarius corneus*, *Theodoxus fluviatilis*. Дослідження проводилося у чотирьох пунктах збору. Найрізноманітніший видовий склад був зареєстрований у р. Мика, де було знайдено п'ять видів м'якунів. Найбільшу кількість червоногих зареєстровано поблизу труб, де відбувається скидання хімікатів. Папірянський став нараховує найнижчий кількісний склад молюсків. Оскільки екологічні умови задовільні для проживання гідробіонтів. З'ясовано, що стан водойми Чисті води найбільш підходить для існування червоногих. Про це свідчить велика кількість зареєстрованих молюсків. Екологічні умови річки Тетерів є задовільними, оскільки рівень води не дозволяє повноцінно існувати м'якунам.

З'ясовано частоту потрапляння червоногих у дослідженому регіоні. Встановлено, що масовим видом є *V. viviparus*. Зустрічальність цього м'якуна становить 71,2%. Види з середньою частотою потрапляння у басейні р. Тетерів: *L. stagnalis* та *P. corneus* – 26,4%. Дуже рідкісними екземплярами є *L. auricularia*, *P. planorbis*, *T. fluviatilis*. Для цих видів зареєстровано найнижчу зустрічальність – 2,4%.

Нами встановлено щільність поселення гастропод. Живородка річкова поширена на невеликих глибинах до 1 м з мулистим дном. Щільність становить 4-9 екз./м². Досліджено, що ставковик звичайний мешкає на мулистому дні, глибина оселення сягає 0,5-1 м. У місцях збору щільність поселення цього виду становить 1-2 екз./м². Нами було виявлено поодинокі види (ставковик вухатий, лунка річкова, катушка звичайна), які поширені на мілководді з мулистим дном. Щільність поселення видів 0,2 екз./м². Витушка рогова поширена у мулистих донних відкладеннях, на глибинах 0,5-1 м. З'ясовано, що щільність поселення цього виду становить 1-4 екз./м².

На початку літа (червень) нами було встановлено стрімке скорочення якісного складу червоногих у басейні р. Тетерів. Причина – скидання хімікатів та зменшення рівня води, що спричинило масову загибель. Було зареєстровано велику кількість мертвих особин. Тому чисельність прісноводних червоногих молюсків басейну р. Тетерів зазнають стрімкого скорочення.

Література

1. Жадин В. И. Моллюски пресных и солоноватых вод. Определители по фауне СССР. Ленинград : Изд-во АН СССР, 1952. Т. 46. 376 с.
2. Стадниченко А. П. Прудовикообразные (пузырчиковые, витушковые, катушковые). Фауна Украины в 40 томах. Моллюски. Киев : Наукова думка, 1990. 29(4). 292 с.